

Poznań, 28.11.2021

dr hab. Zbigniew Wrombel prof. AMP Poznań
Instytut Jazzu i Muzyki Estradowej
Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego
w Poznaniu
zwrombel@amuz.edu.pl

Recenzja pracy doktorskiej

Kandydat: mgr Maciej Kądziała

Tytuł: *Skale heksatoniczne i symetryczne jako punkt wyjścia do tworzenia indywidualnego języka improwizacji na podstawie dzieła Maciej Kądziała ZK Collaboration „Men's Talk” Kwartet*

Promotor: dr hab. Jerzy Głowczewski

Zlecniodawca recenzji:

Rada Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi na podstawie Uchwały nr 70/II/2018/2019 z dnia 24.04.2019.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust.2 pkt. 2, w dniu 24 kwietnia 2019 roku podjęta została uchwała o wszczęciu przewodu doktorskiego pana mgr. Macieja Kądziała w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie instrumentalistyka oraz o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej kandydata.

Do wyżej wymienionego zlecenia dołączono stosowną dokumentację wraz z pracą doktorską mgr. Macieja Kądziała pt. *Skale heksatoniczne i symetryczne jako punkt wyjścia do tworzenia indywidualnego języka improwizacji na podstawie dzieła Maciej Kądziała ZK Collaboration „Men's Talk” Kwartet*

Elementy pracy doktorskiej otrzymałem w następujących wersjach:

- dzieło artystyczne na nośniku CD pt.
- opis dzieła artystycznego załączonego w formie papierowej

Podstawowe dane o kandydacie:

Mgr Maciej Kądziała od kilku lat należy do najbardziej kreatywnych przedstawicieli młodej sceny jazzowej naszego kraju. Jest wirtuozem saksofonu altowego, a także utalentowanym kompozytorem. Jego aktywność koncertowa jest zauważana również poza granicami naszego kraju. Prowadzi swoje zespoły oraz nagrywa autorskie płyty. Najbardziej zauważalnym jego zespołem jest „ZK Collaboration”, którego jest współliderem wraz z perkusistą Adamem Zagórskim. Maciej Kądziała jest laureatem wielu konkursów i festiwali jazzowych zarówno w Polsce jak i w Danii.

Wykształcenie:

2009 - Danish National Academy of Music – Kopenhaga – klasa saksofonu prof. Marca Bernsteina

2011 - Carl Nielsen Academy of Music – Odense – wydział kompozycji

2012 – RMC – Rhythmic Music Conservatorium – Kopenhaga – studia magisterskie

Doświadczenia zawodowe – Edukacja

- Warsztaty muzyczne w ZSM w Łodzi
- wykład w ramach sympozjum naukowego na Akademii Muzycznej w Łodzi
- wykłady o improwizacji jazzowej na Uniwersytecie Kultury w Kijowie

Działalność artystyczna

Maciej Kądziała jest muzykiem niezwykle aktywnym o sporym dorobku artystycznym i fonograficznym. Jego działalność koncertowa jest bogata i obejmuje zarówno projekty autorskie, jak i współpracę z innymi artystami. Zalicza się do grupy czołowych muzyków młodego pokolenia. Obszerna lista jego koncertów, nagród oraz nagranych płyt znajduje się w dołączonej do pracy doktorskiej dokumentacji.

Ocena pracy doktorskiej:

Praca mgr. Macieja Kądziała składa się z dwóch części:

1. Dzieła artystycznego pt. ZK Collaboration „Men’s Talk”, dołączonego na nośniku elektronicznym CD.
2. Opisu dzieła artystycznego *Skale heksatoniczne i symetryczne jako punkt wyjścia do tworzenia indywidualnego języka improwizacji na podstawie dzieła Maciej Kądziała ZK*

W

Collaboration „Men's Talk” Kwartet załączonego w formie publikacji papierowej i elektronicznej na płycie CD

Dzieło artystyczne

Dzieło artystyczne zostało dokonane w formie nagrania audio zrealizowanego w studiu. W sesji nagraniowej udział wzięli czołowi muzycy młodej generacji tworzący kwartet „ZK Collaboration”: Maciej Kądziera – saksofon, Mateusz Gawęda – fortepian, Roman Chraniuk – kontrabas i Adam Zagórski – perkusja. Album „Men's Talk” zawiera pięć autorskich kompozycji, których istotnym elementem są partie improwizowane w nowoczesnym stylu. Zarówno lider – doktorant, jak i jego koledzy posługują się współczesnym językiem jazzowym, łączącym stylistykę *post coltranowską* z nostalgicznym brzmieniem jazzu skandynawskiego (*nordic sound*) oraz ze słowiańskim wigorem i młodzieńczą werwą.

1. *Introdukcja* to utwór otwierający płytę „Men's Talk”. Posiada on swobodną formę i zmienną fakturę. Charakterem przypomina współczesną muzykę kameralną z intensywnymi partiami improwizowanymi poszczególnych instrumentów. Atonalne solówki saksofonu oraz brzmienie nawiązują nieco do estetyki kwartetu Ornette Colemana z lat 60. ubiegłego wieku – pioniera *free jazzu*. M. Kądziera w partii solowej stosuje dużo przebiegów chromatycznych nie powiązanych z konstrukcją harmoniczną. Utwór nie ma wyraźnego pulsu – struktura rytmiczna jest także bardzo swobodna. Odczuwalne zmiany tempa podnoszą napięcie tej kompozycji.
2. *Don't try it at home Body!* posiada formę 12 – taktową, aczkolwiek nie jest to utwór bluesowy. Raczej współczesny swing z modalną harmonią. Ekspresyjne solo saksofonu jest mniej atonalne niż w pierwszym utworze. Słychać też frazy oparte zarówno na skalach modalnych, jak i symetrycznych – zwiększonej i całotonowej.
3. *Quarter Man* – to eklektyczna kompozycja osadzona w solidnych ramach rytmicznych: posiada mocny *groove* o zmiennym metrum. Kombinacja taktów na 4/4 i 3/4 daje powtarzalny motyw sekcji rytmicznej na 15/4. Charakter tego utworu nawiązuje do stylistyki klasyków jazz-rocka z lat 70. – *Return to Forever*, czy *Mahavishnu Orchestra*. Improwizacje zarówno saksofonu jak i fortepianu są niezwykle energetyczne. Ekspresja sekcji rytmicznej dodaje skrzydeł solistom. Saksofonista wykorzystuje tutaj cały arsenał przeróżnych środków wyrazu. W sferze harmoniczej pojawiają się przeróżne skale

swobodnie zestawiane: od pentatonik i skal modalnych, aż po pełną chromatykę linearną. Oparte są one na jednym centrum tonalnym. Oczywiście, nie brakuje tu skal sześciodźwiękowych i symetrycznych, będących meritum niniejszej dysertacji. Chromatyczne podejście do fraz melodycznych przejawia się w stosowaniu nut przejściowych, dźwięków prowadzących oraz opisujących. Daje to wzbogacony koloryt języka muzycznego solisty.

4. *Ballada* – jest kompozycją odmienną od pozostałych utworów zamieszczonych na płycie. Posiada konwencjonalną strukturę harmoniczną oraz tonalną linię melodyczną tematu utrzymaną w metrum na 4/4. Jest to utwór również eklektyczny, złożony z kilku części mocno kontrastujących ze sobą. Ekspozycja tematu jest spokojna, utrzymana w charakterze pop ballady. Także solo fortepianu, melancholijne i liryczne, nie wróży dramatu, który zaskakuje w drugiej części utworu. Po solówce fortepianu pojawia reprzyza tematu, a raczej interlude saksofonu sugerujący kodę. Następnie zamiast kody zostaje tylko fortepian z uspokajającymi akordami. Po czym następną niespodzianką: ostry *groove* sekcji rytmicznej w metrum na 6/8 oraz burzliwe solo saksofonu altowego wieńczące tę nietypową balladę.

5. *Rover*. Utworem kończącym dzieło artystyczne ZK Collaboration „Men's Talk” jest kompozycja *Rover*. Także w tym przypadku mamy do czynienia z kompozycją złożoną z kilku zupełnie odmiennych elementów. Po swobodnym wstępie utrzymanym w konwencji *free* następuje ekspozycja tematu i solo saksofonu oparte na ostinatowym motywie w metrum 7/4 i stałym centrum tonalnym. Oprócz bogatej melodyki stworzonej w oparciu o wymienione wcześniej skale, mgr Maciej Kądziała wykorzystuje tu przeróżne środki artykulacyjne i sonorystyczne, co wzbogaca paletę barw jego saksofonu.

Solo fortepianu rozpoczyna się w tej samej figurze *ostinato*, po czym przechodzi w dynamiczną część swingową z wyraźnym *walkingiem* kontrabasu i perkusji. Harmonia jest oparta na kilku akordach. Ten fragment utworu przechodzi w efektowną kodę, która kończy projekt „Men's Talk”.

Opis dzieła artystycznego podzielony jest na kilkanaście przejrzyste zestawionych segmentów. Są one następujące: wstęp, ogólny opis pracy, pięć rozdziałów o tematyce historyczno-teoretycznej, co stanowi pierwszą część dysertacji. Druga część niniejszej pracy zawiera analizę poszczególnych utworów nagranych dzieła oraz konkluzje.

Pierwsze dwa rozdziały to przybliżenie czytelnikowi takich wielkich teoretyków i kompozytorów jak Joseph Schillinger oraz Nicolas Slonimski. Autor pracy podaje tutaj dane biograficzne obu tych muzyków oraz wymienia ich największe dokonania, podkreślając zwłaszcza te dzieła, które miały największy wpływ na muzyków jazzowych. Bardzo szczegółowo podane są koncepcje Slonimskiego zawarte w jego dziele „Thesaurus of Scales and Melodic Patterns”. Doktorant podkreśla ideę symetrycznego podziału oktawy według Slonimskiego, kolejno na 2, 3, 4, 6 i 12 części, gdzie podstawową jednostką jest interwał sekundy małej, czyli półton ($1/12$ oktawy). Jak powszechnie wiadomo właśnie ten podręcznik był chętnie analizowany przez wybitnego saksofonistę, kompozytora i wizjonera muzyki jazzowej – Johna Coltrane’a. Oddziaływanie teorii Slonimskiego na twórczość tego saksofonisty z przełomu lat 60./70. było oczywiste. Z tych inspiracji powstały takie kompozycje Coltrane’a jak *Giant Steps*, *26-2*, *Countdown* oraz liczne re-harmonizacje znanych wówczas standardów, nawiązujące do koncepcji Slonimskiego, zawierające tak zwane *Coltrane changes*. Sylwetkę Johna Coltrane’a doktorant opisuje szerzej w rozdziale czwartym, podkreślając swoją fascynację i szacunek dla Mistrza.

Kolejny rozdział, czwarty, stanowi próbę zdefiniowania pojęcia jazzu i muzyki improwizowanej, ich wspólnych cech oraz różnic z uwzględnieniem teorii amerykańskiego trębacza i band lidera Wyntona Marsalisa oraz polskiego teoretyka i kompozytora muzyki współczesnej, Bogusława Schaefera.

Najwięcej uwagi autor dysertacji poświęca analizie współczesnych technik improwizacji jazzowej, co zawarte jest w rozdziale piątym. Szczegółowy opis parametrów badawczych zawiera takie pojęcia i terminy muzyczne jak *passing notes* (dźwięki przejściowe), *approach notes* (dźwięki prowadzące), *delayed resolution* (dźwięki opisujące), chromatyka linearna, antycypacja, superimpozycja.

Następnie pan mgr Maciej Kądziała przybliży czytelnikowi listę skal sześciodźwiękowych (heksatonicznych) oraz symetrycznych takich jak zwiększona, zmniejszona oraz ich relacje z akordami. Opis ten rozwijający tezy zawarte w temacie pracy, jest bardzo szczegółowy i stanowi podstawę do dalszych analiz dzieła artystycznego w części drugiej dysertacji.

Omówienie poszczególnych utworów na płycie CD przeprowadzone jest przez autora w oparciu o przykłady nutowe. Są nimi własne transkrypcje fragmentów partii solowych saksofonu oraz motywów tematycznych. Zarówno transkrypcje, jak i ich opis są dokonane przez autora bardzo skrupulatnie. Maciej Kądziała wskazuje miejsca, w których używał poszczególnych skal. Były one bardzo zróżnicowane: skale modalne, bluesowa, bebopowa, chromatyczna, melodyczna oraz te będące tematem niniejszej dysertacji. Egzemplifikacje obejmują też fragmenty, w których autor, zgodnie z teorią Nicolasa Slonimskiego wykorzystał w harmonii linearnej trójdźwięki wykluczające się (np. strona 53 – takty 14 – 14 – trójdźwięki Eb i Fm).

W bogatej chromatyce stosowanej podczas partii solowych autor pokazuje fragmenty wykorzystania dźwięków przejściowych, prowadzących, opisujących oraz superimpozycji.

Skomplikowane przykłady nutowe pokazują, jakim bogatym językiem posługuje się Maciej Kądziała. Wyjaśnienie ich jest równie skomplikowane i nie zawsze do mnie wystarczająco przemawia.

Muszę jednak przyznać, że opis dzieła muzycznego jest przeprowadzony przez autora w sposób rzetelny i wyczerpujący.

Konkluzja.

Przedstawione przez doktoranta dzieło w postaci albumu CD pt. *Maciej Kądziała ZK Collaboration „Men’s Talk”* jest zrealizowane pod każdym względem bardzo starannie. Poziom wykonawczy jest niezwykle wysoki, także jakość techniczna – brzmienie płyty – bez zarzutu. Zarówno lider, jak i jego muzyczni partnerzy zasługują na słowa uznania. Kompozycje są oryginalne, przemyślane i chociaż częściowo aranżowane, sporo w nich muzycznej swobody, co pozwala solistom rozwinąć skrzydła. Maciej Kądziała jako saksofonista imponuje nowoczesnym brzmieniem, inwencją melodyczną, bogatym językiem muzycznym oraz świetną artykulacją i bezbłędnym *timingiem*.

Jego rozprawa doktorska *Skale heksatoniczne i symetryczne jako punkt wyjścia do tworzenia indywidualnego języka improwizacji na podstawie dzieła Maciej Kądziała ZK Collaboration „Men’s Talk” Kwartet* jest niezwykle interesująca. Porusza bardzo istotne elementy współczesnej muzyki jazzowej, pokazując jej relacje nie tylko z korzeniami jazzu, ale także z tak zwaną muzyką poważną XX wieku. Dysertacja napisana jest w sposób ciekawy i zawiera bardzo dużo informacji historyczno-teoretycznych, które moim zdaniem każdy

kreatywny muzyk profesjonalny, niekoniecznie jazzman, powinien znać.

Niniejszym stwierdzam, że doktorant wykazał się dogłębną wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami praktycznymi do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i spełnił wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku oraz z dnia 03 października 2014 roku (Dz.U. z 2014 poz.1383) (z późniejszymi zmianami). Rozprawę doktorską pana mgr. Macieja Kądzieli zatytułowaną *Skale heksatoniczne i symetryczne jako punkt wyjścia do tworzenia indywidualnego języka improwizacji na podstawie dzieła Maciej Kądziela ZK Collaboration „Men's Talk” Kwartet* **przyjmuję bez zastrzeżeń** i wnoszę o dopuszczenie do publicznej obrony.

dr hab. Zbigniew Wrombel, prof. AMP